

Høringsuttalelse fra Språkrådet om forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven

Språkrådet viser til høringsnotatet *Forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven (grunnlag for ny universitets- og høyskolelov)* fra Kunnskapsdepartementet 22. juni 2022.

Denne høringsuttalelsen fra Språkrådet omhandler kapittel 14 (paragraf 1-7) og kapittel 12 i høringsnotatet.

Språkrådet støtter forslaget til nytt andre punktum i paragraf 1-7, men har merknad til ordlyden både i første og andre punktum.

Språkrådet støtter forslaget til nytt tredje punktum i paragraf 1-7.

Språkrådet har en kommentar til behovet for å rydde i terminologien i universitets- og høyskoleloven.

Bakgrunn for forslagene fra Språkrådet

Språkrådet er statens forvaltningsorgan i språkspørsmål og følger opp den norske språkpolitikken på oppdrag fra Kulturdepartementet. Språkrådet skal føre tilsyn med hvordan de som har plikter etter språkloven, praktiserer og etterlever rettsreglene, og veilede om hva som skal til for å oppfylle kravene i loven.

Formålet med språkloven er å styrke norsk språk, slik at det forblir et samfunnsbærende språk som skal kunne brukes på alle samfunnsområder og i alle deler av samfunnslivet i Norge. Formålet er også å sikre at offentlige organ tar ansvar for å bruke, utvikle og styrke bokmål og nynorsk og de samiske språkene. Skal norsk være et samfunnsbærende språk, må det finnes et norsk fagspråk med norsk terminologi på alle fagområder. Det samme gjelder for de samiske språkene.

I den norske språkpolitikken er utvikling av fagspråk i universitets- og høyskolesektoren pekt ut som særlig viktig for å opprettholde norsk som samfunnsbærende språk. Ifølge universitets- og høyskoleloven paragraf 1-7 har universitetene og høyskolene ansvar for å vedlikeholde og videreutvikle norsk fagspråk.

I språklovsproposisjonen (Prop. 108 L (2019–2020) *Lov om språk (språklova)*) er det fremhevet at språkpolitikken skal være sektorovergripende. Det innebærer at hvert departement har ansvar for å følge opp språkpolitikken på sitt sektorområde.

Merknad til kapittel 14 Lovforslag, paragraf 1-7 om norsk fagspråk

Språkrådet støtter departementets forslag om nytt andre punktum i paragraf 1-7 første ledd, men har en merknad til ordlyden i punktet. Språkrådet har også en merknad til ordlyden i første punktum og foreslår derfor følgende endringer i første ledd:

1. første punktum: «vedlikehold og videreutvikling» endres til «å bruke, utvikle og styrke», og «både bokmål og nynorsk» tilføyes
2. andre punktum: «vedlikehold og videreutvikling» endres til «å bruke, utvikle og styrke»

Språkrådet foreslår derfor at første ledd første og andre punktum får følgende ordlyd:

Universiteter og høyskoler har ansvar for å bruke, utvikle og styrke norsk fagspråk, både bokmål og nynorsk. Institusjoner som har et særlig ansvar for samisk forskning og høyere utdanning, har ansvar for å bruke, utvikle og styrke samisk fagspråk.

Språkrådet støtter også departementets forslag om nytt tredje punktum i paragraf 1-7 første ledd om forskriftshjemmel.

Begrunnelse for punkt 1 i Språkrådets forslag til endringer

Formålet med språkloven er å sikre at offentlige organ, herunder universiteter og høyskoler, tar ansvar for å bruke, utvikle og styrke bokmål og nynorsk, og dette ansvaret omfatter et særlig ansvar for å fremme nynorsk, som er det minst brukte norske skriftspråket. Siden språkloven er en rammelov, bør særlovgivingen gjenspeile bestemmelsene i rammeloven.

Språkrådet mener derfor at første punktum bør gjenspeile ordlyden i språklovens formålsparagraf både når det gjelder å bruke, utvikle og styrke norsk fagspråk, og når det gjelder å presisere at norsk fagspråk omfatter både bokmål og nynorsk. Nynorsk fagspråk står særlig svakt, og det er derfor viktig at ansvaret for dette fagspråket blir konkretisert i UH-loven. For at fagspråket som utvikles ved institusjonene, skal virke i samfunnet og bidra til å styrke norsk språk, er det en forutsetning at det også brukes. En slik konkretisering vil dessuten være i tråd med klarspråksparagrafen i språkloven, der det heter at offentlige organ skal kommunisere på et klart og korrekt språk som er tilpasset målgruppa.

Begrunnelse for punkt 2 i Språkrådets forslag til endringer

Formålet med språkloven er også å sikre at offentlige organ, herunder universiteter og høyskoler, tar ansvar for å bruke, utvikle og styrke samiske språk. Loven slår dessuten fast at samiske språk og norsk er likeverdige og likestilte språk. Språkrådet mener derfor at siden språkloven slår fast at norsk og samiske språk skal behandles på samme måte, bør ansvaret for det norske og det samiske fagspråket også omtales på samme måte i UH-loven.

Merknad til nytt tredje punktum i første ledd

Språkrådet er svært positive til muligheten for å gi forskrift om det ansvaret institusjonene har etter første og andre punktum. I mer enn ti år har universitetene og høyskolene hatt et ansvar for å vedlikeholde og utvikle norsk fagspråk etter den gjeldende paragraf 1-7, men de har i liten grad fulgt opp det ansvaret. I denne perioden har nemlig engelsk tatt mer og mer over i forskning og høyere utdanning, og det går ut over utviklingen av norsk fagspråk. Språkrådet er ikke kritiske til bruk av engelsk i seg selv, men vi er bekymret for at engelsk kan komme til å fortrenge norsk språk generelt og norsk fagspråk spesielt. Det er derfor nødvendig å tydeliggjøre meningsinnholdet i bestemmelsen, og det vil kunne gjøres i forskrift.

Merknad til kapittel 12 Andre endringer, avsnitt 12.2.3 Endring i terminologi

Som statens samordningsorgan for terminologi skal Språkrådet legge til rette for at relevante fagmiljøer involveres i terminologiarbeid. Dersom terminologien i universitets- og høyskoleloven skal gjennomgås, mener Språkrådet det vil være fornuftig å konsultere Universitets- og høyskolerådets (UHRs) termgruppe i arbeidet. UHRs termgruppe forvalter [UHRs termbase for forsknings- og studieadministrativ terminologi](#) og arbeider for at UH-sektoren skal ha en omforent og konsekvent administrativ terminologi. Gruppa har representanter med ulik ekspertise fra store deler av UH-sektoren. Språkrådet har også en fast representant i gruppa.

Språkrådet bistår departementet i arbeidet med språklig kvalitetssikring av ny UH-lov, og våre merknader til teksten blir presentert i den sammenhengen.

Oppsummering

Språkrådet foreslår at første og andre punktum i paragraf 1-7 første ledd får følgende ordlyd:

Universiteter og høyskoler har ansvar for å bruke, utvikle og styrke norsk fagspråk, både bokmål og nynorsk. Institusjoner som har et særlig ansvar for samisk forskning og høyere utdanning, har ansvar for å bruke, utvikle og styrke samisk fagspråk.

Språkrådet støtter forslaget til nytt tredje punktum i paragraf 1-7 første ledd.

Språkrådet foreslår at Universitets- og høyskolerådets termgruppe konsulteres i arbeidet med å gjennomgå terminologien i universitets- og høyskoleloven.